چرا طراحان برنامه توسعه به دانشگاه آزاد پشت کرده‌اند؟

برنامه هفتم علیه ۴۰ درصد آموزش عالی

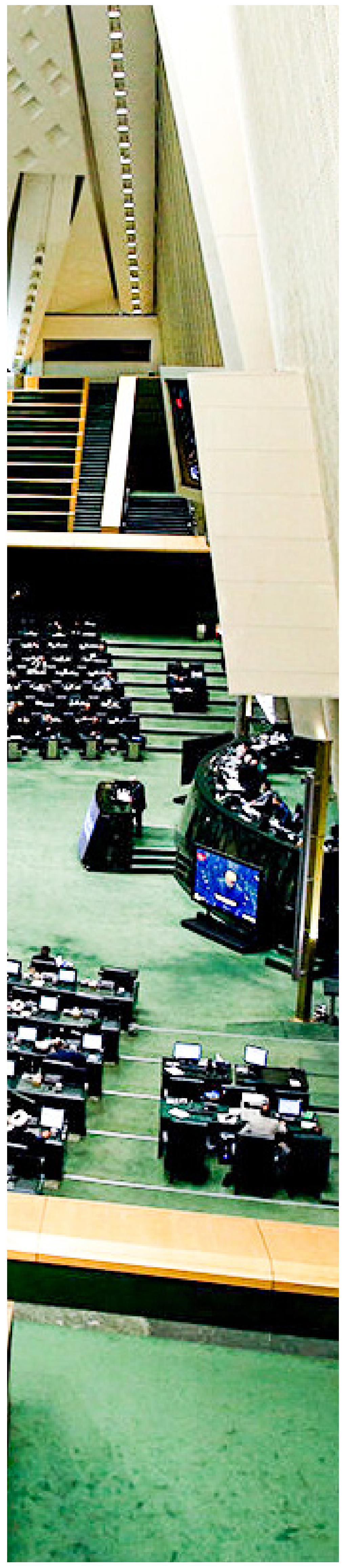

لایحه برنامه هفتم توسعه این روزها پس از بررسی در کمیسیون تلفیق به صحن علنی آمده تا با گرفتن تاییدیه از نمایندگان به‌عنوان نقشه حرکت کشور در پنج سال آتی مورد بهره‌برداری قرار گیرد. کمیسیون تلفیق اگرچه ساختار شکلی برنامه پیشنهادی دولت را تغییر نداده اما ۴۰۸ بند برنامه دولت را به ۵۱۷ مورد رساند و تعداد جزءهای برنامه را با رشد تقریبا چهار برابری به ۳۲۲ مورد رساند. تعداد تبصره‌ها را هم از ۵۵ مورد به ۱۷۳ مورد افزایش داد تا در مجموع تعداد احکام لایحه برنامه هفتم دو برابر شود. اگرچه این سیر صعودی بندها و احکام توانسته تا حدودی برخی از کاستی‌های برنامه پیشنهادی دولت را جبران کند اما نکته حائز اهمیت مساله تحقق برنامه است که از نگاه مرکز پژوهش‌های مجلس احتمالا به خاطر واقع‌بینانه نبودن، عدم تناسب با ظرفیت‌های کشور و عدم تامین مالی سرنوشتی مشابه برنامه‌های ششم -با تحقق کامل صرفا ۹ درصد احکام قانون- یا برنامه‌های قبل‌تر خواهد داشت.

نادیده گرفتن ۴۰ درصد آموزش عالی به سبک برنامه هفتم

هفته قبل در گزارشی با عنوان «احکام علم و فناوری برنامه سه برابر شد» تغییرات لایه برنامه هفتم پس از گذر از کمیسیون تلفیق را مورد واکاوی قرار دادیم و مرور کردیم. از تداوم موازی‌کاری‌ها در برنامه گفتیم؛ مثل ماجرای تاکید بر تداوم فعالیت سازمان سنجش که بیشتر به یک لجبازی با شورای عالی انقلاب فرهنگی شباهت داشت و شوراها درمقابل آن ماده‌واحده «تشکیل سازمان ملی سنجش و ارزشیابی نظام آموزش کشور» که براساس مصوبه جلسه مورخ ۱۲ اردیبهشت شورای معین شورای عالی در جلسه ۸۸۳ سی‌ام خرداد شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده بود را ابلاغ کرد. اما به‌جز این هم شاهد مثال‌های مختلفی برای عدم واقع‌بینی و نامتناسب بودن برنامه می‌توان یافت.

مثلا با وجود فعالیت جمعیت کثیر اعضای هیات‌علمی در حوزه علوم انسانی در سنجه‌های عملکردی ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی میزان سهم پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تقاضامحور و نیازمحور از کل پایان‌نامه‌ها و رساله‌های انجام‌شده در گروه علوم انسانی براساس سامانه نان صرفا ۱۰ درصد بیان شده است که به نوعی نادیده گرفتن ظرفیت‌هاست. مثال دیگرش، نادیده گرفتن حدود ۴۰ درصد کشور در حوزه آموزش عالی بدون شک یکی از همین مصادیق برنامه‌ریزی بدون توجه به واقع‌بینی است که در بندهای مختلف لایحه می‌توان دید.

جای خالی دانشگاه آزاد درجریان تربیت دانشجومعلمان

دانشگاه آزاد که اخیرا با اصلاح نظام دانشی خود تلاش کرده دانشجویان رشته‌های مرتبط با فضای مدرسه با کمک مدارس سما تقویت و آماده ورود به کار شوند، علی‌رغم برخورداری از هیات‌علمی، امکانات و دانشجویان توانمند در این حوزه در جریان تربیت دانشجو معلمان نادیده گرفته شد. ماده ۸۸ لایحه درخصوص ارتقای کیفیت نیروی انسانی آموزش و پرورش به‌عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور تکالیفی را معین کرده و تصریح کرده که جذب و تربیت نیروهای مورد نیاز در مشاغل آموزشی و پرورشی منحصرا از طریق دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی با تقویت زیرساخت‌ها و ظرفیت‌ها و توسعه کمی و کیفی آنها و با همکاری حوزه‌های علمیه (برای تربیت و توانمندسازی معلمان گروه معارف اسلامی، قرآن و مربی امور تربیتی) و سایر دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی صورت گیرد. با وجود صراحت قانون‌نویسان و اشارات مختلفی به دانشگاه آزاد در قانون، اما عملا در این بند ظرفیت دانشگاه آزاد نادیده گرفته شده است.

بی‌توجهی به ظرفیت دانشگاه آزاد درحوزه پزشکی و بین‌الملل

لایحه بازگشته از تلفیق، در چندین و چند مورد بزرگ‌ترین مجموعه آموزشی عالی کشور را محدود کرده یا بی‌توجهی به ظرفیت آن را در پی داشته است. نمونه آن بند ث ماده ۹۶ که با عنوان مردمی‌سازی نظام آموزش عالی پزشکی به وزارت بهداشت برای بهره‌برداری از توانمندی‌های بخش غیردولتی و خصوصی اجازه داده تا با رعایت کیفیت آموزش و مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی نسبت به پذیرش و تربیت دانشجو در رشته‌های مختلف علوم پزشکی با مشارکت بخش غیردولتی یا خصوصی اقدام کند. این امکان در حالی است که هم‌اکنون حدود ۱۰ درصد تربیت پزشک و ۴۰ درصد تربیت پرستار کشور در بستر دانشگاه آزاد اسلامی صورت می‌گیرد؛ آن هم در شرایطی که تسهیلات قانونی شامل حال بیمارستان‌های آموزشی را دریافت نمی‌کند و با وجود افزایش‌های تعرفه‌ها کماکان برای جبران کمبود کادر پزشکی در تلاش است اما حتی در این عرصه هم ظرفیت‌های دانشگاه آزاد نادیده گرفته می‌شود.

در حوزه دانشجویان بین‌الملل هم شرایط مشابه برقرار است. براساس آمارها، حدود ۶۰ درصد دانشجویان بین‌الملل کشور در دانشگاه آزاد تحصیل می‌کنند اما در این شرایط دانشگاه آزاد سهمی در توسعه این حوزه ندارد. براساس بند ب ماده ۹۸ وزارتین علوم و بهداشت مکلف شدند با همکاری وزارت امور خارجه با توسعه برنامه‌های تبادل دانشجو و تسهیل شرایط لازم برای پذیرش، رقابتی کردن قیمت‌گذاری شهریه، تقویت تبادل‌پذیری برنامه‌های درسی دانشگاه‌ها و تسهیل حضور در دوران تحصیل به‌ویژه اعطای حق اقامت به مدت تحصیل، ورود و خروج مکرر، کار پاره وقت، بیمه درمانی و خدمات بانکی امکان پذیرش بیشتر این دانشجویان را فراهم کنند. این بند البته از معدود بندهایی است که ظرفیت دانشگاه آزاد مورد اشاره قرار گرفته اما سهمی برای دارنده بزرگ‌ترین مجموعه دانشجویان خارجی در کشور برای افزایش جمعیت آنها دیده نشده است.

خلع ید دانشگاه با احکام برنامه هفتم

سبک و سیاق و ادبیات برخی از بندهای لایحه برنامه هفتم عجیب به نظر می‌رسد. در حالی که پیش‌تر در قانون اختیارات اجازه‌هایی به دانشگاه آزاد داده شد بود اما در جریان لایحه جدید به شکل عجیبی تلاش شده تا فعالیت‌های مختلف آن محدود شود. مثل ماده ۹۷ که در بند نخست آن برخی اختیارات شورای عالی انقلاب فرهنگی به دانشگاه در حوزه ارتقای اساتید به کلی نادیده گرفته شده است؛ هرچند اصل این موضوع هم نوعی دوباره‌کاری به نظر می‌رسد. اواسط مرداد ماه محمدحسین ساعی، عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی به «فرهیختگان» گفته بود یکی از مهم‌ترین اتفاقات شورا در یک سال آینده در حوزه دانشگاه، بازنگری آیین‌نامه ارتقا است و نسخه اولیه آن در وزارت علوم نهایی شده است. با این وجود تبصره یک ماده ۹۷ وزارتین را موظف کرده با هدف اصلاح ماموریت‌ها و تناسب بین نیازها و ظرفیت‌های علمی هریک از زیرنظام‌های آموزش عالی ظرف مدت یک سال از تصویب برنامه، آیین‌نامه ارتقای مرتبه اعضای هیات‌علمی را متناسب با ماموریت‌گرایی و مساله‌محوری و برنامه‌محوری هریک از زیرنظام‌های آموزش عالی دولتی و غیردولتی و برحسب گروه‌های علمی (حسب ضرورت) و ماهیت رشته‌ای به شکلی اصلاح کرده و به تصویب مراجع ذی‌صلاح برسانند که از ابتدای سال سوم برنامه هریک از این مراکز و گروه‌های علمی از آیین‌نامه ترفیع و ارتقای خاص خود تبعیت کنند. تلفیق در بند ۹۳ الحاقی خود هم وزارتین را مکلف کرده تا یک سال پس از تصویب برنامه طرح خود مشتمل بر نظام اجرایی، سازوکارها و فرآیندها، اقدامات و شاخص‌های ساماندهی (ادغام/انحلال)، ایجاد، توسعه، مأموریت‌گرایی و بازنگری و متناسب‌سازی برنامه‌ها و فعالیت‌های تربیتی، فرهنگی و برنامه درسی و محتوای آموزشی و درسی و جذب هیات‌علمی و فعالیت‌ها و خدمات دانش‌بنیان را در سطوح محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و با مشارکت دستگاه‌های اجرایی، صنعتی، فرهنگی و اجتماعی و بخش خصوصی کشور، در مورد برنامه‌ریزی موسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی، غیردولتی و دانشگاه آزاد را تهیه کرده و به تصویب شوراهای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برساند و هرسال آن را به روزرسانی کند. شاید این رویکرد در فضایی که مجموعه‌های دولتی به‌عنوان یک تنظیم‌گر در فضای آموزش عالی ایفای نقش کنند قابل فهم و پذیرش باشد اما در فضای کنونی چندان منطقی به نظر نمی‌رسد. از سوی دیگر احتمالا همین بند یکی دیگر از مناقشه‌های مجلس با شورای عالی انقلاب فرهنگی را شکل خواهد داد و بستر اختلاف نظرهای جدید خواهد شد.

نادیده‌انگاری درزمان برقراری تسهیلات قانونی

اگرچه امروز دانشگاه آزاد بدون استفاده از بودجه عمومی در حال خدمت‌رسانی در عرصه‌های عمومی متعددی است اما در بهره‌گیری و استفاده از تسهیلات مختلف قانونی هم نادیده گرفته می‌شود. مثلا تبصره یک ماده ۹۶ لایحه به سازمان تامین اجتماعی تکلیف می‌کند مفاصاحساب قراردادهای پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی دولتی و غیر دولتی مورد تایید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و قراردادهای مرتبط با تولید محصولات دانش‌بنیان مورد تایید معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری را بدون اعمال ضرایب حق بیمه و مستقل از سایر قراردادهای موسسه بدون هرگونه قید و شرط بررسی و صادر کند. با وجود تصریح سه دستگاه فعال در حوزه قراردادهای پژوهشی اما دانشگاه آزاد مورد بی‌توجهی قرار گرفته است. مثل ماده ۹۲ که در راستای ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش به سازمان امور مالیاتی تکلیف شده تا هزینه کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی در احداث، توسعه، تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی، پژوهشی و فناوری، خوابگاه‌های شبانه‌روزی، کتابخانه‌ها، سالن‌های ورزشی، کارگاه‌ها و هنرستان‌های وابسته به وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، فضاهای آموزشی و سراهای دانشجویی دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی، مراکز آموزش مهارتی و فنی و حرفه‌ای و سنجش مهارت و صلاحیت حرفه‌ای و مراکز فرهنگی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان که در چهارچوب مصوبات شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان انجام می‌شود حسب مورد با تایید سازمان توسعه، نوسازی و تجهیز مدارس کشور، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سازمان‌های ذی‌ربط به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی محسوب کند اما با نادیده گرفتن خدمات مختلف دانشگاه آزاد در عرصه تربیت دانش‌آموزان و دانشجویان این امکان از این مجموعه دریغ شده است.

بند پ ماده ۹۶ هم بانک مرکزی را مکلف کرده تا از طریق بانک‌های عامل و البته از محل توثیق اموال و املاک در اختیار آنها برای تکمیل طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای با اولویت ساخت، خرید، تکمیل و تجهیز کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌های دانشگاه‌ها، دانشگاه‌های فرهنگیان و تربیت دبیر شهید رجایی با تایید هیات امنا تسهیلات ارائه کند اما نامی از دانشگاه آزاد نیاورده تا این امکان از این دانشگاه سلب شود.

«فرهیختگان» از آیین اعطای جوایز به برگزیدگان جایزه مصطفی(ص) گزارش می‌دهد

برگزیدگان جایزه مصطفی(ص) چه گفتند؟

زهرا رمضانی
خبرنگار گروه دانشگاه

کارنامه پنجمین دوره جایزه مصطفی(ص) ۱۰ مهر با حضور معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور در کاخ چهلستون اصفهان با اعطای جوایز به پنج برگزیده این دوره بسته شد تا از این طریق برترین دانشمندان جهان اسلام تا دوسال آینده مشخص شوند. مراسمی که در آن معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهور حضور داشت و این جایزه را پلتفرمی برای کارگروهی و همکاری در حوزه تحقیقات در جهان اسلام معرفی کرده بود. بخش اصلی این مراسم را اما باید صحبت‌های برگزیدگان این دوره دانست؛ دانشمندانی که هرکدام از نگاه خود به اهمیت و جایگاه جهانی این جایزه اشاره کرده بودند.

جایزه مصطفی(ص) مسیری برای ساختن جهانی بهتر خواهد بود

احمد حسن، دانشمند مصری و اولین برگزیده تقدیرشده در این مراسم با بیان اینکه دریافت این جایزه معتبر باعث افتخارم است، گفت: «جایزه مصطفی نه‌تنها بالاترین سطوح و مدارج موفقیت‌های علمی را ارج می‌نهد، بلکه از آرمانی اصیل، متعالی و ستودنی هم حمایت می‌کند. مساله دیگری که باید به آن توجه کرد، این است که از رهگذر کوشش‌های دوراندیشانه و عمیقی نظیر چنین رویدادهایی است که می‌توانیم تاثیرات دانشمندان مسلمان و کشورهای اسلامی را بر بشریت تقویت کنیم.» این برگزیده پنجمین دوره جایزه مصطفی به میراث ماندگار دانشمندان اشاره و تصریح کرد: «طبیعتا میراث ماندگار ما کارآموزان و شاگردان خواهند بود و آرزوها و انعطاف‌پذیری آنهاست که آینده را معین می‌کند. در این میان باید به این مساله هم اشاره کنم که جایزه مصطفی مسیری برای ساختن جهانی بهتر است.»

همکاری در علم برای رسیدن به جامعه بهتر مرز جغرافیایی نمی‌شناسد

امید فرخزاد، دانشمند ایرانی دومین برگزیده این دوره با بیان اینکه مفتخرم که یکی از برگزیدگان این جایزه در سال ۲۰۲۳ هستم، گفت: «معتقدم این جایزه، بیانگر این دیدگاه خواهد بود که همکاری در علم و رشته پزشکی در راستای ساختن و رسیدن به جهانی بهتر نباید مرز جغرافیایی داشته باشد؛ موضوعی که در گذشته وجود داشته و می‌بینیم در دوران گذشته دانشمندان اسلامی از نقاط مختلف دنیا با همکاری با یکدیگر در توسعه علم نقش مهمی داشتند.» او با تاکید بر اینکه در تهران و در خانواده‌ای به دنیا آمده‌ام که تحصیل در آن به‌ویژه برای پدرم که مشتاق کتابخوانی بود، از اهمیت بالایی برخوردار بود، گفت: «او در تحصیلات علم و پزشکی من تاثیر زیادی داشت، همچنین اعتقادم این است جایزه مصطفی(ص) نمادی از دستاوردهای علمی است که پدرم بیش از همه برایش ارزش قائل می‌شد. از این رو این جایزه را به پدرم سرهنگ علی فرخزاد تقدیم می‌کنم. ضمنا قسمت مالی آن را برای تاسیس جایزه‌ای جدید برای ارج نهادن به دانشمندان جوان به بنیاد مصطفی(ص) اهدا می‌کنم.» برگزیده پنجمین دوره جایزه مصطفی (ص) درباره کارنامه اقدامات خود گفت: «سال ۲۰۰۴، در دانشکده هاروارد در بیمارستان در دانشگاه Brigham and Womens توانستم آزمایشگاه نانوپزشکی را بنا کنم. در آن زمان حوزه نانوپزشکی در مراحل ابتدایی بود. البته کاری که در اینجا مورد توجه قرار گرفته، توسعه و تجاری‌سازی فناوری‌های نانوذرات برای کاربردهای پزشکی است.» او در همین زمینه افزود: «این مجموعه‌ای از کار توصیف‌شده در بیش از ۲۵۰ درخواست ثبت اختراع در سراسر جهان و تقریبا ۲۰۰ نشریه علمی است که بیش از ۸۶۰۰۰ بار ارجاع شده است. این فناوری‌ها تا حدی پایه و اساس راه‌اندازی پنج شرکت بیوتکنولوژی و علوم زیستی را در ۱۵ سال گذشته تشکیل دادند.» فرخزاد تصریح کرد: «طبیعتا باید بگویم به آنچه جامعه علمی با استفاده از محصولات ما دست خواهد یافت، بسیار امیدوارم. بااین حال طبیعتا باید متواضع بود و این مساله را هم پدرم به بنده یادآوری کرده بود.»

دانشمندان جوان باید ثابت‌قدم و انعطاف‌پذیر باشند

ساميا خوری، دانشمند لبنانی و سومین برگزیده این جایزه با بیان اینکه باعث افتخار است که به‌عنوان برگزیده این جایزه و البته دومین زنی که توانست این جایزه را به دست آورد، انتخاب شده‌ام، گفت: «به دانشمندان جوان در دو واژه توصیه می‌کنم که ثابت‌قدم و انعطاف‌پذیر باشند. یکی از معانی و تعاریف ثبات‌قدم کیفیتی است که به فرد اجازه می‌دهد کاری را به‌رغم دشواری‌ها انجام دهد یا بکوشد آن را به سرانجام برساند.» او در همین زمینه افزود: «در تعریف انعطاف‌پذیری هم می‌توان به قابلیت تاب‌آوری در مشکلات یا بازیابی سریع توان از دست رفته در شرایط دشوار اشاره کرد و می‌طلبد دانشمندان جوان این دو مساله را جدی بگیرند.» برگزیده پنجمین دوره جایزه مصطفی(ص) خطاب به شاگردان و کارآموزان خود اظهار داشت: «آنها باید اهداف‌شان را مشخص کنند و در مسیر دستیابی به آنها ثابت قدم باشند. هرچند قطعا در راه رسیدن به آنها با دشواری‌ها و شکست‌هایی روبه‌رو خواهند شد اما برای رسیدن به موفقیت باید انعطاف‌پذیر باشند، مساله دیگری که نباید فراموش کنند این است که دانشمندان الگو و سرمشق هستند.»

دانشمندان عصر حاضر باید عزم‌شان را برای فتح قله‌های مجد جزم کنند

احمد فوزی اسماعیل، متولد کامبوج و چهارمین برگزیده تقدیرشده با بیان اینکه جایزه مصطفی(ص) یک دستاورد شخصی نیست، بلکه نشانگر تلاش‌های یک گروه، حمایت‌ها و پشتیبانی تعداد فراوانی از اشخاص صاحب اعتبار است، تصریح کرد: «این افراد مسیر فعالیت‌های آکادمیک مرا شکل داده‌اند و قطعا باعث افتخار است که به‌خاطر مشارکت در حوزه آکادمیک شناخته شوم و در گروهی از دانشمندان و متفکران مسلمان تاثیرگذار که هدف و نیت اصیل و والای اعتلابخشی به جامعه مسلمانان سراسر جهان را در سر می‌پرورانند، اضافه شده‌ام.» او تصریح کرد: «قرارگیری در جایگاهی که متعلق به دریافت‌کنندگان پیشین این جایزه است، سبب شد به این نتیجه برسم که لازم است دانشمندان مسلمان برای دستیابی به علم و دانش که عمیقا در رکن دین شریف اسلام ریشه دارد به تحقیق، پژوهش، ابداعات و اختراعات علمی بپردازند و این تنها راه رسیدن به این مهم است.» برگزیده پنجمین دوره جایزه مصطفی(ص) با تاکید بر اینکه به امید حل‌وفصل چالش‌های جهانی که انسان‌های مختلف با آنها مواجه هستند درپی ابداع و خلق راه‌حل‌های جدید و نوآورانه حرکت کرده‌ایم، گفت: «در همین راستا از همه دانشمندان مسلمان عصر حاضر می‌خواهم به پا خیزند و عزم‌شان را برای فتح قله‌های مجد و عظمت جزم کنند.» او اظهار داشت: «میراث دانشمندان مسلمان عصر طلایی تمدن اسلامی بوده که از سده هشتم تا سیزدهم میلادی را دربرمی‌گیرد و این بازه زمانی تاثیر ماندگاری بر بسیاری از عرصه‌های علم و دانش ازجمله طب، فلسفه، ریاضیات و نجوم تا الهیات و ادبیات داشته که قابل‌کتمان نیست. ابن‌سینا و سایر دانشمندان و شخصیت‌های بلندآوازه، در عصر مشارکت‌های فکری الگو و سرمشق هستند.»

جایزه مصطفی(ص) محملی برای دانشمندان جهان اسلام خواهد بود

مورات اویسال از کشور ترکیه و پنجمین برگزیده تقدیرشده هم این جایزه را محمل خاصی برای دانشمندان جهان اسلام معرفی کرد و گفت: «جایزه مصطفی محمل منحصربه‌فردی را برای بازشناسی دانشمندان کشورهای مسلمان فراهم ساخته است.» برگزیده این دوره از جایزه مصطفی (ص) خاطرنشان کرد: «دریافت این جایزه برای من صرفا یک رویداد مهم و نقطه عطف شخصی به شمار نمی‌رود، بلکه این جایزه منبع الهام و انگیزه برای ادامه تحقیقاتم است که با ازخودگذشتگی و تعهد مضاعف همراه خواهد شد.»

بیش از ۵۰ درصد دانشجویان شرکت‌کننده در یک نظرسنجی
می‌خواهند پس از تحصیل کسب‌وکار خودشان را داشته باشند

راه‌اندازی ۵ هزار استارتاپ توسط دانشجویان انگلیسی در سال گذشته

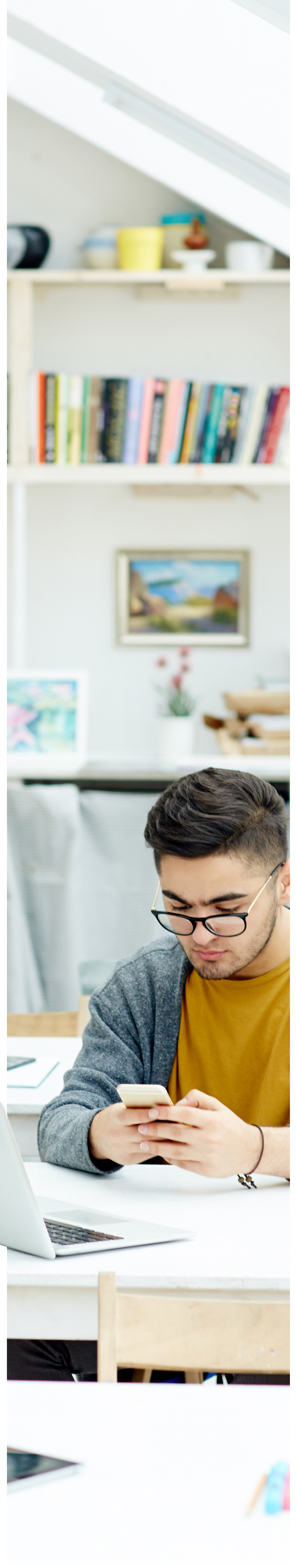

ندا اظهری
مترجم

در دنیای امروز شمار بیکاری جوانان افزایش چشمگیری دارد و بسیاری از آنها یا ادامه تحصیل نداده‌اند و مدرک دانشگاهی ندارند یا به‌رغم کسب مدرک دانشگاهی، نتوانسته‌اند کار مناسبی برای خود بیابند و از این رو بیکار هستند. اما در این بین، شمار زیادی از جوانان را هم می‌توان مشاهده کرد که از همان سال‌های نخست ورود به دانشگاه و تحصیلات دانشگاهی به فکر سر و سامان دادن به آینده خود هستند و چشم‌انداز شغلی را در ذهن می‌پرورانند. این گروه از افراد به‌ویژه با سازوکاری که چندسالی است بر دنیا حاکم شده و جوانان را به سمت کارآفرینی و خوداشتغالی سوق می‌دهد، به‌دنبال راه‌اندازی کسب‌وکار خود هستند تا علاوه‌بر اینکه برای خود شغل ایجاد می‌کنند، برای تعداد دیگری از افراد هم کارآفرینی کنند. در این راستا سایت نظرسنجی Intelligent در سال ۲۰۲۲ برای مطلع شدن از گرایش دانشجویان و فارغ‌التحصیلان به کارآفرینی، حدود هزار دانشجوی ۲۴-۱۸ ساله را پیرامون برنامه‌هایی که برای بعد از فارغ‌التحصیلی در سر می‌پرورانند، مورد بررسی قرار داده‌است. این بررسی نشان می‌دهد که آیا این دانشجویان کسب‌وکاری را برای خود راه انداخته‌اند؟ آیا ایده‌ای برای راه‌اندازی کسب‌وکار خود بعد از اتمام تحصیلات دانشگاهی درنظر دارند یا خیر.

۳۰ درصد می‌خواهند رئیس خودشان باشند

به گزارش سایت نظرسنجی Intelligent، قریب به ۱۷ درصد از فارغ‌التحصیلان درحال حاضر کسب‌وکار خود را انجام می‌دهند و پس از فارغ‌التحصیلی قصد دارند به کسب‌وکاری که در دوران یا قبل از دانشکده شروع کرده‌اند، ادامه دهند. در این میان ۱۶ درصد از آنها اعلام کرده‌اند به‌طور قطع برنامه‌ای برای راه‌اندازی کسب‌وکار بعد از فارغ‌التحصیلی خواهند داشت؛ ۲۷ درصد هم گفته‌اند به راه‌اندازی یک کسب‌وکار بعد از اتمام تحصیلات‌شان فکر کرده‌اند و این موضوع را مدنظر قرار خواهند داد. در این میان، ۲۸ درصد از فارغ‌التحصیلانی که قطعا درحال راه‌اندازی کسب‌وکار هستند، قصد دارند بلافاصله پس از فارغ‌التحصیلی کار خود را شروع کنند. درحالی‌که ۱۲ درصد باقی‌مانده هنوز برنامه‌ای برای دوران پس از فارغ‌التحصیلی ندارند. دونفر از هر پنج فارغ‌التحصیل دانشگاهی که قطعا کسب‌وکار خود را راه می‌اندازند، می‌گویند می‌خواهند کاری را انجام دهند که به آن علاقه دارند و این مهم‌ترین انگیزه‌ای است که آنها را به سمت شروع کسب‌وکار می‌کشاند. در میان دانشجویانی که از پیش دارای کسب‌وکار بوده‌اند، ۴۷ درصد فعالیت‌های خود را از دوره دانشگاه و ۳۲ درصد هم از دوران دبیرستان آغاز به کار کرده‌اند. ۲۱ درصد از آنها کسب‌وکار خود را در فاصله بین یک سال یا سال‌های بین دبیرستان و دانشگاه راه‌اندازی کرده‌اند. مراقبت‌های بهداشتی، تجارت و امور مالی، کامپیوتر و آی‌تی، و نویسندگی و ارتباطات درصدر فهرست صنایعی قرار دارند که دانشجویان ترجیح می‌دهند به‌عنوان کسب‌وکار خود راه‌اندازی کنند.

۴۳ درصد با ترک تحصیل می‌خواهند مشغول به کار شوند

علاقه دانشجویان به راه‌اندازی کسب‌وکارهای شخصی در سال‌های فارغ‌التحصیلی متفاوت است. درمیان کلاس‌های فارغ‌التحصیلی سال‌های بعد، تنها ۱۰ درصد از دانشجویان همزمان با دوران دانشجویی، مشغول به کار در کسب‌وکار خود هستند، درحالی‌که ۱۴ درصد به‌طور قطع قصد راه‌اندازی یک کسب‌وکار را دارند و ۲۴ درصد قصد دارند بعد از فارغ‌التحصیلی کسب‌وکار خود را آغاز کنند، همچنین ۴۸ درصد از دانشجویان هم به‌طورکلی به مقوله کارآفرینی علاقه‌مند بوده‌اند. مجموع خالص دانشجویانی که درحال حاضر کسب‌وکارشان را راه‌اندازی می‌کنند یا به‌طور قطع یا بالقوه کسب‌وکاری را پس از فارغ‌التحصیل شدن کلید می‌زنند، ۵۳ درصد برای فارغ‌التحصیلان سال ۲۰۲۴، حدود ۵۰ درصد برای فارغ‌التحصیلان سال ۲۰۲۵ و ۶۱ درصد برای فارغ‌التحصیلان سال ۲۰۲۶ و پس از آن و ۵۴ درصد نیز برای دانشجویانی اعلام شده که قصد ندارند مقطع تحصیلی خود را به اتمام برسانند.

در میان دانشجویانی که قرار است در سال ۲۰۲۳ به بعد فارغ‌التحصیل شوند و از پیش هم در کسب‌وکارهای خود مشغول به کار بوده‌اند، ۴۳ درصد اعلام کرده‌اند که اگر کسب‌وکارشان به اندازه‌ای سودآور باشد که بتوانند از آن کسب درآمد کنند، به احتمال زیاد پیش از اتمام تحصیل و کسب مدرک، دانشگاه را ترک خواهند کرد. ۳۳ درصد هم به‌طور قطع حرف از ترک تحصیل نزده‌اند، درحالی‌که ۲۴ درصد احتمال زیادی به ترک تحصیل بدون اخذ مدرک برای اشتغال در کسب‌وکار شخصی داده‌اند. همچنین ۴۳ درصد از فارغ‌التحصیلانی که مشغول به کار حرفه‌ای بوده و قطعا به‌دنبال راه‌اندازی کسب‌وکار خود هستند، به‌دلیل علاقه خود تمایل به این کار دارند. ۳۱ درصد دلیل راه‌اندازی کسب‌وکارشان را تبدیل کردن جهان به مکان بهتری برای زندگی عنوان کرده‌اند.

آن گروه از دانشجویانی که امسال فارغ‌التحصیل می‌شوند، شاهد تورم، کمبود موادغذایی و تغییرات ایجادشده در جهان هستی هستند. افراد در زندگی به‌دنبال هدف می‌گردند و فارغ‌التحصیلان به‌جای اشتغال در مشاغل تمام‌وقت، به دنبال صرف زمان برای کارهایی هستند که به آن علاقه‌مندند.

۴۰ درصد ازفارغ‌التحصیلان این گروه بر این باورند که راه‌اندازی کسب‌وکار شخصی، پتانسیل درآمدی آنها را بالاتر می‌برد. ۳۱ درصد از پاسخ‌دهندگان هم منتظر تعیین حقوق، سیاست‌ها و برنامه‌های خودشان هستند که نشان می‌دهد آنها می‌خواهند شرکت خود را اداره کنند، زیرا می‌خواهند رئیس خودشان باشند.

حوزه‌های مورد علاقه فارغ‌التحصیلان برای کارآفرینی

خدمات اجتماعی، تجارت و امور مالی و طراحی و هنرهای تجسمی در صدر فهرست صنایعی هستند که فارغ‌التحصیلان به دنبال راه‌اندازی کسب‌وکار مرتبط با این حوزه‌ها هستند. ۱۲ درصد از کارآفرینان احتمالی اعلام کرده‌اند کسب‌وکاری که راه انداخته‌اند، با حوزه تحصیلی آنها مرتبط است. ۱۰ درصد از فارغ‌التحصیلان در حال برنامه‌ریزی یا در نظر گرفتن سرمایه‌گذاری در تجارت و امور مالی، از جمله ارز دیجیتال هستند؛ در حالی که ۱۰ درصد دیگر از فارغ‌التحصیلان خواهان راه‌اندازی کسب‌وکار در زمینه طراحی و هنرهای تجسمی هستند. به‌رغم ارتباطات عمیق با فناوری و رسانه‌های اجتماعی، تنها بخش کوچکی از فارغ‌التحصیلان ۲۰۲۲ (تنها شش درصد) در حال طرح‌ریزی سرمایه‌گذاری‌های تجاری در حوزه فناوری اطلاعات، چهار درصد در حوزه طراحی و توسعه اپلیکیشن و وب‌سایت و چهار درصد نیز در حوزه اثرگذاری رسانه‌های اجتماعی هستند.

زمانی برای کسب‌وکار دانشجویان و فارغ‌التحصیلان

به گزارش universityworldnews، آژانس آمار آموزش عالی انگلیس طبق آمار به دست آمده اعلام کرده است که در سال گذشته حدود ۵ هزار استارتاپ توسط دانشجویان انگلیسی راه‌اندازی شده است. آمار دانشگاه‌های آمریکا هم حکایت از آن دارد که بیش از ۱۷ درصد دانشجویان در دانشگاه‌های آمریکا در زمان تحصیلی در دانشگاه کسب‌وکار مورد علاقه خود را راه انداخته‌اند. این در حالی است که شمار دانشجویان استرالیایی و انگلیسی که در دوران تحصیل مشغول به کار در کسب‌وکارهای خود شده‌اند، به ترتیب ۱۱ و ۱۰ درصد گزارش شده است. هر روزه از اپلیکیشن‌هایی چون فیسبوک، گوگل و اسنپ‌چت استفاده می‌کنیم که همه آنها توسط دانشجویان طراحی و ساخته شده‌اند. از این رو به نظر می‌رسد هرگز نمی‌توان زمان مشخصی را برای راه انداختن کسب‌وکار مورد علاقه‌تان تعیین کرد. اما نمی‌توان این موضوع را منکر شد که حضور در دانشگاه و کسب تجربه از دوستان و استادان تا حد زیادی می‌تواند به دانشجویان و فارغ‌التحصیلان در راه‌اندازی کسب‌وکار خود کمک کند. البته مشکلات متعددی پیش روی دانشجویانی وجود دارد که قصد راه‌اندازی کسب‌وکار خود را دارند. از یک طرف، آنها تجربه لازم برای کار در دنیای واقعی را ندارند و نیز سرمایه و اعتبار محدودی برای نزدیک شدن به سرمایه‌گذاران دارند. علاوه‌بر این، داده‌ها نشان می‌دهد که بدهی دانشجویان آمریکایی بر تمایل آنها برای راه‌اندازی کسب‌وکار در این کشور تاثیرگذار است. دانشگاه هنوز هم مجالی است که دانشجویان در بستر آن می‌توانند کسب تجربه کرده و از فرصت کارآفرینی‌های ایجادشده استفاده کنند تا راه خود را در دانشگاه پیدا کنند.

حمایت و سرمایه‌گذاری دانشگاهی

آموزش‌های کارآفرینی به سه طریق انجام می‌شوند که شامل افزایش آگاهی دانشجویان از مقوله کارآفرینی به‌عنوان یک گزینه، شکل‌گیری مهارت‌ها و حمایت‌های عملی است. این میزان حمایت، از ایده تا واقعیت بیشتر به هم پیوسته است. پشتیبانی سازماندهی شده در دانشگاه از سوی شتاب‌دهنده‌ها و مراکز رشد و نیز دسترسی به استادان و کارشناسان دانشگاهی، کمک به ثبت ادعاهای مالکیت معنوی و مجلاتی که دانشگاه‌ها به آنها دسترسی دارند، اعمال می‌شود. فعالان متعددی هم هستند که علاقه زیادی به جذب دانشجو دارند؛ به‌عنوان مثال، «ایستگاه F» پاریس بزرگ‌ترین مرکز رشد کسب‌وکار در جهان است که بیش از هزار استارتاپ را در خود جای داده و هدف آن کارآفرینان جوان است؛ «مرکز T» در حیدرآباد هند که شامل دولت‌ها، دانشگاه‌ها و شرکت‌های خصوصی را دربرگرفته است. همچنین فرصت‌های مالی متعددی هم یافت می‌شود که می‌توان به رقابت‌های سرمایه‌گذاری، سرمایه اولیه و کمک‌های مالی برای کمک به دانشجویان برای شروع کسب‌وکار اشاره کرد. رقابت‌ها شامل مسابقه طرح کسب‌وکار دانشگاه «رایس» است که در سال ۲۰۲۳ جایزه‌ای ۳۵۰ هزار دلاری به برنده اعطا شد. یا در مسابقه‌ای دیگر که از ۲۰ سال پیش تاکنون در دانشگاه منچستر انگلیس برگزار می‌شود، جایزه‌ای ۱۲۵ هزار دلاری برای استارتاپ‌های اجتماعی، فناوری، محیط زیست، مراقبت‌های بهداشتی و خدمات در نظر گرفته شده است. جایزه کارآفرینی دانشجویان جهان با جایزه ۱۰۰ هزار دلاری به دانشجویانی اختصاص می‌یابد که کسب‌وکار خود را راه‌اندازی می‌کنند.

نقش دانشگاه‌ها در آموزش کارآفرینی

به گزارش universityworldnews، آمارهای اعلام‌شده از بررسی‌های سال ۲۰۲۱ روی ۲۶۷ هزار دانشجو از ۵۸ کشور نشان می‌دهد که حدودی یک سوم دانشجویان دانشگاهی در نظر دارند طی پنج سال نخست پس از فارغ‌التحصیلی برای راه‌اندازی کسب‌وکار خود اقدام کنند. علاوه‌بر این، یافته‌ها حکایت از آن دارد که تقاضا برای آموزش‌های کارآفرینی در سطح بین‌المللی در سال ۲۰۲۰ تا ۶۶ درصد رشد داشته است. اما به‌رغم تمایل بالایی که دانشجویان به این حوزه از خود نشان می‌دهند، مدل‌های آموزشی دانشگاه‌ها نیاز به تحول دارند تا بتوانند نیاز دانشجویان را برآورده کنند. مهم‌ترین دلیلی که برای این امر وجود دارد این است که کارآفرینی هنوز هم به صورت محدود تنها به‌عنوان ایجاد یک سرمایه‌گذاری جدید تعریف می‌شود و برای تعداد کمی از دانشجویان قابل دسترسی است. در این میان، مشارکت‌های متقابل بین دانشگاه‌های دولتی و خصوصی نشان می‌دهد که چرا و چگونه کار در دانشگاه، صنعت و دولت باعث افزایش توسعه کارآفرینی چندرشته‌ای می‌شود. هرکدام از این بخش‌ها نقش مهمی در همکاری‌های سازمانی ایفا می‌کند. به‌عنوان مثال، موسسات آموزش عالی، فرهنگی را ارائه می‌کنند که برای رشد استعدادهای کارآفرینی، هیات‌علمی یا تخصص علمی در حوزه کارآفرینی و دسترسی به شبکه‌های مربیگری و فارغ‌التحصیلان مفید واقع می‌شوند.

از سوی دیگر، کارخانه‌ها دانش دنیای واقعی و تجربیات یادگیری عملی را برای دانشجویان فراهم آورده و فرصتی را برای تحقیق و توسعه کاربردی ایجاد می‌کنند. همچنین سازمان‌های دولتی نیز فرصت‌های تامین مالی را فراهم کرده و به‌عنوان سیاستگذار برای تاثیرگذاری بر تغییرات در سطح سیستمی عمل می‌کنند. در این میان، دانشگاه‌ها نقشی حیاتی ایفا می‌کنند. در حالی که آژانس‌های دولتی یا شرکت‌ها معمولا فاقد زیرساخت‌هایی برای برقراری ارتباط هویت‌ها با یکدیگر به‌منظور تسهیل کارآفرینی هستند، دانشگاه‌ها مأموریت توسعه آموزش، پژوهش و خدمت‌رسانی به جامعه در این حوزه را برعهده گرفته‌اند. مشارکت‌های جهانی با استارتاپ‌های بین‌المللی و همکاری با مدیران شرکت‌هایی که با موضوعات تجاری دنیای واقعی مواجه شده و راهکارهای متفاوتی برای کارآفرینی دارند، به تسهیل این مقوله کمک می‌کند. از نمونه‌های آموزش کارآفرینی می‌توان به طرح دانشگاه «لیهای» آمریکا اشاره کرد که تابستان هر سال، هشت هفته را به دوره‌های کارآموزی تمام‌وقت با استارتاپ‌های دنیا اختصاص می‌دهد. در این مرکز، دانشجویان تنها یک بار فرصت دریافت آموزش‌های عملی در زمینه کارآفرینی جهانی را کسب می‌کنند. دانشجویانی که این دوره را انتخاب می‌کنند، می‌توانند شایستگی‌های بین فرهنگی را توسعه دهند که در هیچ کلاس عادی دانشگاهی تدریس نمی‌شوند. کارآموزان این دوره‌ها به شرکت‌هایی چون CoworkIn هند، Tenl. io امارات، و Zen Educate انگلیس پیوسته‌اند.

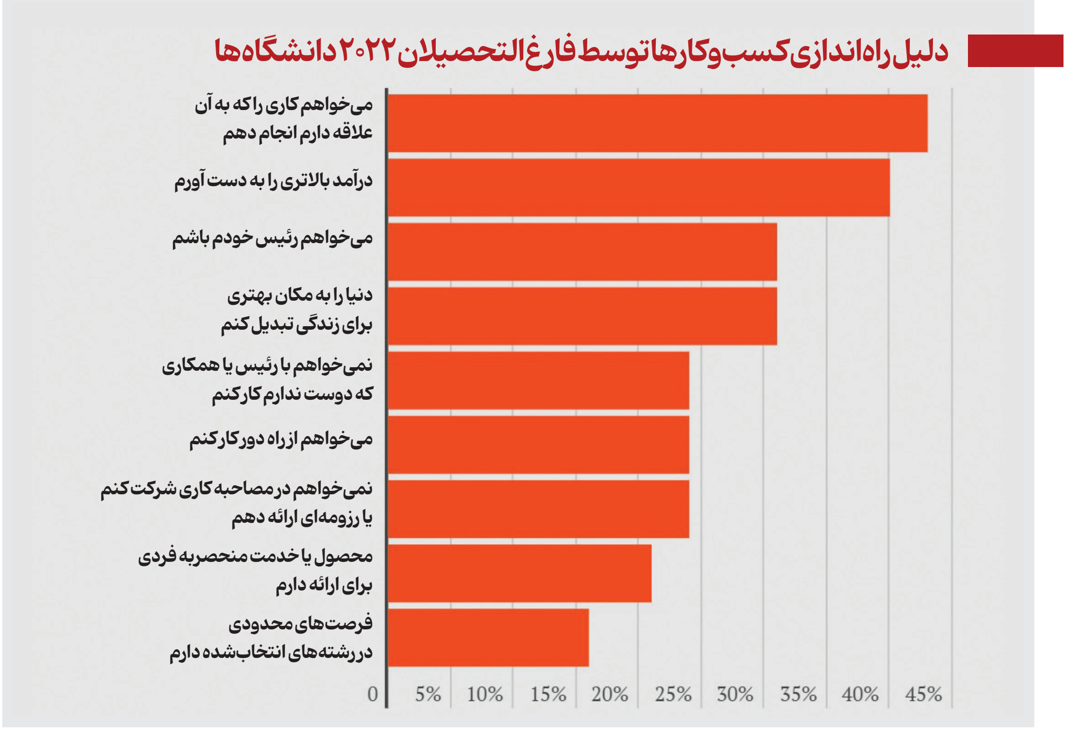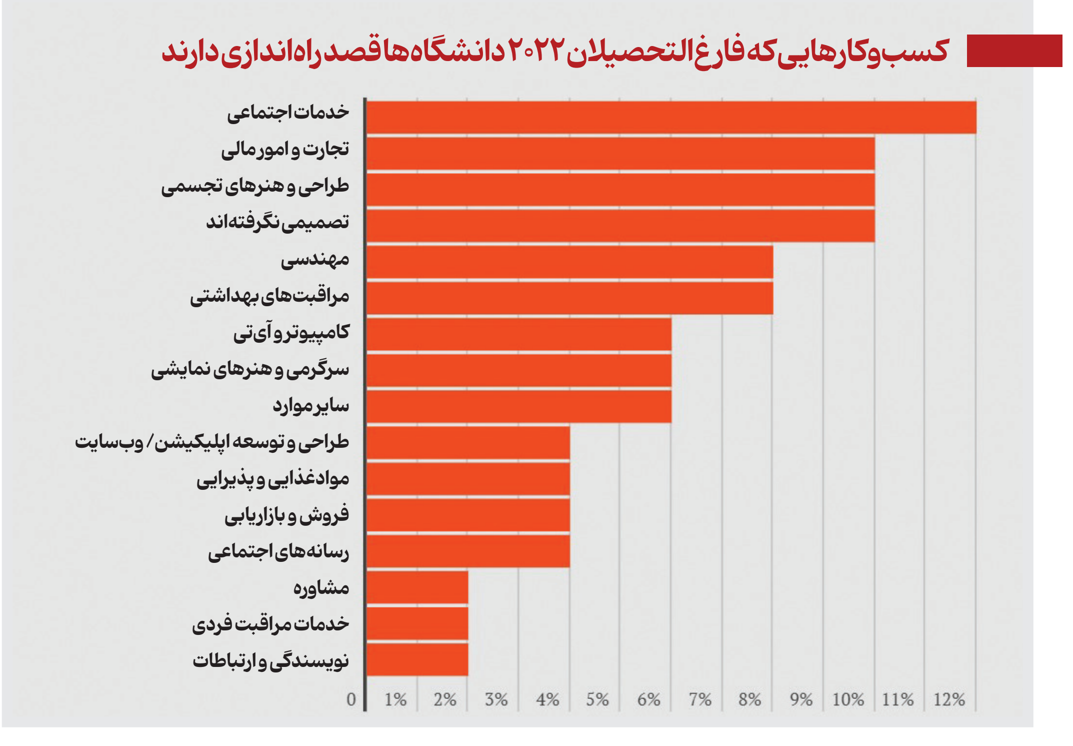
دلیل راه‌اندازی کسب‌وکارها توسط فارغ‌التحصیلان ۲۰۲۲ دانشگاه‌ها
می‌خواهم کاری را که به آن علاقه دارم انجام دهم
درآمد بالاتری را به دست آورم
می‌خواهم رئیس خودم باشم
دنیا را به مکان بهتری برای زندگی تبدیل کنم
نمی‌خواهم با رئیس یا همکاری که دوست ندارم کار کنم
می‌خواهم از راه دور کار کنم
نمی‌خواهم در مصاحبه کاری شرکت کنم یا رزومه‌ای ارائه دهم
محصول یا خدمت منحصربه فردی برای ارائه دارم
فرصت‌های محدودی دررشته‌های انتخاب‌شده دارم
0
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%
40%
45%